

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för utbildningsvetenskap

Modersmålsstöd i förskolan

En studie om förskollärares möjlighet att ge modersmålsstöd för barn
med annat modersmål än svenska

Axelsson, S. Geisler, S.

2015

Examensarbete, Grundnivå (yrkesexamen), 15 hp
Pedagogik
Förskolläraryrket

Handledare: Calle Carling
Examinator: Peter Gill

Axelsson, S och Geisler, S. (2015). *Modersmålsstöd i Förskolan- en studie om förskollärares möjlighet att ge modersmålsstöd till barn med annat modersmål än svenska*. Examensarbete i Pedagogik. Förskolläraryrket. Akademin för utbildning och ekonomi. Högskolan i Gävle.

Abstract

The aim of the study was to examine how preschool teachers from two different municipalities are working with native language support.

The method used in this study was a questionnaire survey where 58 preschool teachers participated. It has been shown in a study made in the USA by Galeano (2011) that families from other countries lose their native language faster during recent years than they did before, this may be because families let the English language dominate in the home instead of using their native language. When children start school they are offered mother tongue education, but often it's not of much use since the students already have a basic speech in English (Galeano, 2011). A study conducted in schools in England showed that mother tongue education is deficient when students get questions on their native language but they choose to answer the teachers in English instead. This is one of the reasons how students lose the ability to speak their mother tongue but they still have the ability to understand what is being said (Cable, Drury & Robertson, 2014).

This study shows that many of the preschool teachers that were questioned in the study did not have enough experience when it comes to working with native language support. The preschool teachers felt that they didn't have good enough guidance to how the work with native language support should proceed in the best way. They couldn't bring up the issues of language support with parents or answer their questions without double checking with the preschool heads or principals. Most of the preschool teachers know the importance of language support as it makes it easier for kids to become part of the preschool group and that they easier learn Swedish as a second language. Many preschool teachers had to take own initiatives to give children support in their native language, this because many preschools do not have access to mother tongue teachers or interpreter.

Keywords: Second language, mother tongue, mother tongue-support, multilinguals, native language

Axelsson, S och Geisler, S. (2015). *Modersmålsstöd i Förskolan- en studie om förskollärares möjlighet att ge modersmålsstöd till barn med annat modersmål än svenska*. Examensarbete i Pedagogik. Förskolläraryrket. Akademin för utbildning och ekonomi. Högskolan i Gävle.

Abstrakt

Syftet med studien är att se hur förskollärare från två olika kommuner arbetar med modersmålsstöd Undersökningsmetoden som användes var en enkätundersökning där 58 förskollärare deltog.

Det har visat sig i studier bland annat i USA att familjer med andra ursprungsland förlorar sitt modersmål snabbare i dagsläget än de gjorde förr då familjerna låter det engelska språket dominera i hemmet istället för att använda sig av modersmålet. När barnen kom upp i skolåldern så erbjöds de modersmålsundervisning men ofta så räcker inte modersmålsundervisning till i skolan då eleverna redan har ett grundläggande tal i till exempel engelska (Galeano, 2011). En studie som gjordes i skolorna i England visade att modersmålsundervisningen är bristfällig då eleverna får frågor på respektive modersmål men att de svarar läraren på engelska istället för modersmålet. Detta bidrar till att eleverna tappar förmågan att tala modersmålet men att de fortfarande har kvar förmågan att förstå vad som sägs (Cable, Drury & Robertson, 2014).

I följande studie kände många av förskollärarna att de inte hade någon riktig rutin kring arbetet med modersmålsstöd och de saknade bra vägledning till hur arbetet skulle gå tillväga på bästa sätt, de kunde inte själva ta upp frågorna kring modersmålsstöd med föräldrarna utan var tvungna att samtala med förskolechefer eller rektorer innan de kunde besvara föräldrarnas frågor. Samtliga förskollärare visste att det är viktigt med modersmålsstöd då det underlättar för barnen att komma in i verksamheten samt att de lättare lärde sig svenska som andra språk. Många förskollärare tar egna initiativ till att ge barnen stöd i deras modersmål då många förskolor saknar tillgång till modersmålspedagog eller tolk.

Nyckelord: Andraspråk, Flerspråkighet, Förskola, Modersmål, Modersmålsstöd

Innehåll

Abstract.....	3
Abstrakt	4
1. Inledning.....	1
2. Tidigare forskning	2
2.1 Bakgrund	2
2.2 Styrdokument	2
2.3 Förhållningssätt	2
2.4 Bibehålla modersmålet	3
2.5 Stöd för inläring av ett andraspråk	3
3. Syfte & Frågeställning.....	6
3.1 Syfte.....	6
3.2 Frågeställning	6
4. Metod.....	7
4.1 Enkäterna	7
4.2 Urval	7
4.3 Förberedelser inför enkätutdelning.....	8
4.4 Insamling av enkäterna.....	8
4.5 Bearbetning av det insamlade materialet.....	8
5. Resultat & Analys.....	10
5.1 Resultat	10
5.1.1 Hur förskollärarna går tillväga om en förälder efterfrågar modersmålsstöd .	10
5.1.2 Erbjuds modersmålsstöd och i vilka språk	11
5.1.3 Hur förskollärarna hanterar modersmålsstödsefterfrågan	11
5.1.4 Föräldrarnas ställningstagande till modersmålsstöd enligt förskollärare	12
5.1.5 Hur förskollärarna uppfattar föräldrarnas ställningstagande	13
5.1.6 Modersmålsstöd via kommunen	14
5.1.7 Uppmärksammas modersmålet även om det inte efterfrågas	14
5.1.8 Hur förskollärarna arbetar med modersmålen på eget initiativ	15
5.1.9 Samband mellan modersmålsstöd och språkutveckling	16
5.1.10 Parallellinläring	17
5.1.11 Synpunkter på erbjudet modersmålsstöd	17
5.2 Analys.....	19
6. Diskussion och Slutsats	21
6.1 Resultatdiskussion	21
6.1.1 Finns det modersmålsstöd i kommunen och i vilka språk.....	21
6.1.2 Vet förskollärarna hur de ska gå tillväga för att erbjuda barnen stöd och hur de ska möta föräldrarna	21
6.2 Metoddiskussion.....	22
6.2.1 Positivt med metoden	22
6.1.2 Negativt med metoden.....	22
6.2.3 Slutord	23
6.3 Förslag till fortsatt forskning	23
Referenslista	24

Bilaga 1.....	26
Bilaga 2.....	27

1. Inledning

I dagens förskola har nästan vart femte barn ett annat modersmål än svenska (Benckert, Håland & Wallin, 2013). Enligt Skolverket har dessa barn all rätt till att lära sig om sin kultur, sina traditioner samt att få stöd i utvecklingen av sitt modersmål (Skolverket, 2011) samtidigt ska de få stöd och möjlighet att anamma de svenska traditionerna och lära sig det svenska språket. I läroplanen för förskolan (skolverket, 2011) står det i riktlinjerna att barn med annat modersmål lär sig svenska som andra språk snabbare om de samtidigt får det stöd i modersmål som de behöver. För att uppnå de här riktlinjerna och de här målen är det upp till förskollärarna att vara kreativa i sin verksamhet och veta hur de på bästa sätt kan hjälpa barnen med annat modersmål. I de förskolor som deltog i studien fanns det flera olika nationaliteter på flertalet vilket gör arbetet för ett bra modersmålsstöd väldigt krävande för förskollärarna. Det är få till inga förskollärare som behärskar alla språken på förskolorna, och de som kan språken är otroligt viktiga. En del förskolor får stöd via kommunen medan andra inte får något stöd alls.

Studien genomfördes med hjälp av enkäter som delades ut till samtliga förskollärare på 20 förskolor i 2 olika kommuner. Förskolorna hade varierande barngrupper där det ibland fanns barn med annat modersmål och ibland inte.

2. Tidigare forskning

I detta kapitel kommer den tidigare forskningen inom ämnet modersmålsstöd att presenteras.

2.1 Bakgrund

År 2014 fanns det omkring 167 olika medborgarskap i Sverige (Migrationsinfo 2014). Enligt Benckert, Håland och Wallin (2013) har nästan vart femte barn ett annat modersmål än svenska i förskolan. Invandringen i Sverige ökar (Migrationsverket, 2015) vilket innebär att siffran kan stiga.

Enligt Benckert et al. (2013) innebär begreppet modersmål att en person har en utländsk bakgrund och talar ett annat språk än svenska. Samtidigt menar dessa författare att begreppet modersmål kan vara problematiskt då det används som motpol till det svenska språket samt bygger på antagandet att en individ bara kan ha ett modersmål (Benckert et al., 2013).

En rapport från Skolinspektionen (2010) visar att barn med ett annat modersmål än svenska har sämre förutsättningar än barn med svenska som modersmål att nå de nationella mål som är uppsatta i grundskolan. Kultii (2014) anser därför att det första steget i flerspråkiga barns utbildningsprocess ska fokusera på just språket och då framförallt i förskolans tidiga år i form av mycket verbal kommunikation.

2.2 Styrdokument

I Läroplan för förskolan står det att barn med utländsk härkomst har större möjligheter att lära sig svenska om de samtidigt får stöd för att utveckla sitt modersmål (Skolverket, 2011).

Läroplanen beskriver också vikten av att barn med utländsk härkomst får stöd för att utveckla sitt modersmål då det ger dem större möjligheter att lära sig svenska.

Läroplanen tar också upp ett strävansmål som säger att barn med ett annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att kommunicera både på svenska och sitt modersmål samt chans att utveckla sin kulturella identitet. Läroplanen tar även upp hur förskolläraren ska ansvara för att barnen utmanas och stimuleras i sin språk-och kommunikationsutveckling (Skolverket, 2011). I Skollagen står det följande ”10 § *Förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.*”- (Skollagen kapitel 8, 10§).

2.3 Förhållningssätt

Enligt barnkonventionen är alla konventionsstater överens om att barnens utbildning ska hjälpa dem att utveckla respekt till sin kultur, sitt språk, sitt hemland, det land barnet befinner sig i samt för kulturer som skiljer sig från barnets egen (UNICEF, 2009).

Det som är av största vikt enligt Benckert et al., (2013) när det kommer till förskollärare som ska ge barn stöd i ett annat modersmål så är det förskollärarnas nyfikna och positiva förhållningssätt mot barnet eller barnen med annat modersmål. Det som enligt Benckert et al., (2013) är viktigt är att värdegrundsfrågor ses ur ett mångfaldsperspektiv. Enligt Läroplan för förskolan ska arbetet med värdegrunden ske på detta vis:

”Värdegrunden uttrycker det etiska förhållningssätt som ska prägla verksamheten. Omsorg om och hänsyn till andra människor, liksom rättvisa och jämställdhet samt egna och andras rättigheter ska lyftas fram och synliggöras i verksamheten. Barn tillägnar sig etiska värden och normer främst genom konkreta upplevelser. Vuxnas förhållningssätt påverkar barns förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle och därför är vuxna viktiga som förebilder” (Skolverket, 2011).

Kommer det ett nytt barn till förskolan ska barnets språk och kultur få ta plats i verksamheten och att förskolläraren uppmuntrar barnets modersmål och även berättar detta för föräldrarna så det kan skapas ett samarbete (Benckert et al., 2013).

2.4 Bibehålla modersmålet

En amerikans studie visar att allt fler barn till familjer med utländsk härkomst har slutat att tala sitt modersmål (Galeano, 2011). Studier visar att det tar två generationer för ett barn med utländsk härkomst att tappa sitt modersmål medan det tidigare tog betydligt fler generationer (Galeano, 2011). Enligt forskarna beror detta på att barn till immigranter låter det engelska språket dominera och att de samtidigt helt eller delvis slutar att använda sitt modersmål. Vissa av dessa barn kan fortfarande förstå sitt modersmål men inte använda det verbalt (Galeano, 2011).

Studier i England har visat att flera elever med annat modersmål tappar stora delar av sitt språk när de väl börjar den engelska skolan (Cable, Drury & Robertson, 2014). En av de deltagande lärarna i studien hänvisar till de lektioner som hålls i modersmål, läraren tilltalar eleven på modersmålet och eleven i sin tur svarar på engelska. Att lära sig ett språk innebär inte att man bär med sig det livet ut. Språkkunskaper är sårbara och framförallt dynamiska. Ett språk som inte används regelbundet tappas alltid och har individen inte talat språket under en längre tid är det svårt att ta upp det igen (Ladberg, 2003). Språket lärs in i en naturlig ordning och om ett barn lever under omständigheter där det inte får tala sitt modersmål under en tid kan den språkinläring barnet missat att ta in vara svårt att hämta in senare (Ladberg, 2003). Författaren menar också att ett språk måste användas i nya sammanhang för att utvecklas (Ladberg, 2003).

2.5 Stöd för inläring av ett andraspråk

Äldre forskning visade att inläring av två språk samtidigt hade negativa effekter på barnens språkinläring (Jensen, 1962). Forskaren menade att undervisning i två språk gjorde att barnen fick ett sämre ordförråd, svårighet att sätta orden i ett sammanhang och att barnen använde uttryck felaktigt (Jensen, 1962).

Senare forskning har däremot visat att modersmålsundervisning hjälper barnen att lära sig det nya språket. Forskarna anser att språkinläringen kan delas in i två olika delar, dels språket de använder när de leker och umgås med andra engelsktalande elever samt det akademiska språket som används i skolan och studier. Forskarna anser att det för barn med flera språk är viktigt att behärska sitt modersmål ordentligt eftersom det

underlättar för eleverna att lära sig det akademiska språket (Cable et al., 2014). Forskning har visat att modersmålsstöd gynnar barnen och att nyttjande av modersmålet i skolan påskyndar processen att lära sig det nya språket (Cable et al., 2014). Forskarna har också dragit slutsatsen att det är skillnad på att lära sig det nya språket akademiskt och att använda det i social interaktion och i lek. Att förvärva sig ett språk för akademiska ändamål kan ta upp till 7 år (Cable et al., 2014).

Enligt Myndigheten för skolutveckling (2007) så underlättas inläringen av ett andraspråk om barnet har ett bra utvecklat modersmål, detta eftersom språk- och begreppsutvecklingen sker parallellt med varandra. Barnen måste kunna koppla ihop olika benämningar med vad som sker runt dem för att kunna utveckla sin kommunikationsförmåga och möjligheten att tänka själv. Om begreppsutvecklingen stannar upp i modersmålet kan det ta lång tid för barnet att komma igång med begreppsutvecklingen igen, under tiden som detta pågår har inte barnet några verktyg för att kunna kommunicera eller någon möjlighet för att lära sig nya kunskaper. Om barnet däremot har en brett begreppsfrörråd på sitt modersmål blir inläringen av det andra språket som att sätta nya spännande namn på redan kända begrepp (Myndigheten för skolutveckling, 2007). Forskningsresultat visar också att tvåspråkiga barn har lättare att ta till sig ytterligare språk och att de når snabbare resultat i sina språkstudier än de barn som är uppväxta med enbart ett språk (Arnberg, 2004).

Att få modersmålsundervisning gör att barnens svenska samtidigt utvecklas och förstärks samtidigt som barnen får känna att deras modersmål är viktigt (Läraryrket, 2013). Författarna menar att det underlättar språkinläringen om man sätter språket i ett sammanhang och visar en studie där man i en mångkulturell förskola använder sig av ett sagotema. Sagan läses både på svenska samt barnens modersmål och förstärks med material. Modersmålspedagogen har samlat ihop material som finns i boken och låter barnen berätta sagan med hjälp av dessa. Hon anser att svenskan ska traggas med ord och begrepp så att barnen får en förståelse för dem. I början av sagoprojektet hade många av barnen svenska ord i sitt ordförråd men inte kunskapen att använda dem korrekt. Vid projektets slut hade barnen fått verktyg för att sätta orden i ett sammanhang och därmed använda dem (Läraryrket, 2013).

Även Baker (1996) betonar vikten av att barnet måste få möjlighet att lära sig ett nytt språk med hjälp av att använda det i olika situationer. Han menar att nya ord måste förstärkas och användas i ett korrekt sammanhang för att barnet ska få en bredare och djupare kunskap av ordets betydelse (Baker, 1996). Kultti (2014) beskriver hur inläringen kan sättas i ett sammanhang genom att förstärka det man talar om genom att exempelvis visa bilder eller i det fall man exempelvis pratar om djur, besöka en bondgård och på så vis få barnen att koppla ihop de nya ord och begrepp de lärt sig med verkligheten.

I USA finns förskolor där alla barn talar både engelska och spanska. Traditionellt talar man då ett språk i taget på förskolan då man tidigare trott att det är det bästa sättet för barnen att lära sig båda språken. Två forskare har gjort en studie i en förskola där personalen använder sig av parallellinläring vilket är ett annat upplägg än att använda sig av ett språk i taget. I denna förskola blandar förskollärarna engelska och spanska kontinuerligt under dagen. De blandar språken under aktiviteter och kan exempelvis

fråga barnet något på spanska och få svar på engelska och tvärt om. Studien visar att detta sätt att arbeta stödjer barnens inläring i både spanska och engelska samt påskyndar på inlärningsprocessen (Gort & Sembiante, 2015).

Det har visat sig att när ett barn får kontakt med en person som talar det nya språk barnet ska lära sig finns det tre faser som barnet går igenom i sin språkutveckling (Harding & Riley, 1993). I den första så kallade interaktiva faser upprättar barnet sociala kontakter med människor som talar det nya språket. Barnet är då beroende av bestämda fraser och icke-verbal kommunikation från dessa människor. När den andra faser tar vid börjar barnet att försöka kommunicera på språket genom att analysera det fraser det lärt sig utantill för att med hjälp av dessa beståndsdelar bygga upp meningar. I den tredje faser brukar barnet koncentrera sig på att lära sig den korrekta grammatiken (Harding & Riley, 1993). Författarna menar att denna inlärningsprocess är bra att känna till för de vuxna i barnets omgivning i och med att det visar vikten av att barnet knyter vänskapsband med andra barn som då kan hjälpa till att bygga upp sociala relationer och leka tillsammans (Harding & Riley, 1993).

3. Syfte & Frågeställning

3.1 Syfte

Syftet med studien är att se hur förskollärare från två olika kommuner arbetar med modersmålsstöd

3.2 Frågeställning

- * Vet förskollärarna vilket modersmålsstöd som erbjuds i kommunerna
- * Om det finns modersmålsstöd, vet förskollärarna i vilka språk barnen kan få stöd.
- * Vet förskollärarna hur de ska gå tillväga för att erbjuda barnen stöd
- * Anser sig förskollärarna ha kompetens och utbildning nog att informera föräldrarna om det modersmålsstöd som erbjuds

4. Metod

I detta kapitel kommer valet av undersökningsmetod att presenteras samt på vilket sätt urvalet har skett, men även vilka etiska övervägande som gjorts under studiens gång.

4.1 Enkäterna

Inför studien utformades en enkät bestående av 13 frågor. Enkätmetoden valdes för att nå ett så stort antal respondenter som möjligt på kort tid då undersökarna ansåg att ett större antal respondenter var av vikt för att få tillräckligt med data. De första fem frågorna för att få en bakgrundsinformation om hur barngrupperna i de medverkande förskolläraernas förskolor såg ut. Resterande frågor utformades som öppna frågor (Hjalmarsson, 2014) och gav deltagarna möjlighet att svara fritt. Enligt Bryman (2002) lämnar öppna frågor utrymme för respondenterna att lämna svar som för undersökarna kan tolkas som oförutsedda. Han beskriver också att öppna frågor inte leder respondenternas svar i någon riktning. Stor vikt lades vid att utforma enkäten för att den skulle bli så lätt som möjligt att förstå. Bryman menar att en enkät inte ska vara allt för lång då man annars riskerar att respondenterna hinner tröttna på att besvara den. Fördelen med en enkätstudie är att kostnaden blir lägre än vid en intervjuundersökning då telefonkostnader, resor och liknande inte blir desamma (Bryman, 2002). Bryman menar också att en enkätstudie ger mindre tidsåtgång då en stor mängd enkäter kan skickas ut på samma gång. En nackdel med en enkätstudie är enligt Bryman att undersökarna inte har möjlighet att hjälpa respondenterna vid eventuella funderingar och därför är det av största vikt att de frågor som ställs är tydliga och klara vilket har tagits i beaktande i denna studie. En annan nackdel enligt Bryman är att uppföljningsfrågor inte går att ställa vid en enkätundersökning. Något pilottest av enkäten för att säkerställa att frågorna fungerade gjordes inte då undersökarna hade för avsikt att dela ut enkäterna till respondenterna så fort som möjligt för att samla data inför undersökningen. Längst bak i den häftade enkäten fanns ett tomt ark där deltagarna kunde fortsätta skriva i de fall raderna inte räckte till.

4.2 Urval

146 stycken förskollärare från 20 olika förskolor i två kommuner fick möjlighet att delta i enkätundersökningen. Kommunerna valdes ut av bekvämlighetsskäl då undersökarna hade kopplingar till dessa kommuner och skulle behöva åka ut till förskolorna för att hämta och lämna enkäterna. På de 20 förskolorna arbetade 146 förskollärare och undersökarna valde att låta alla med en förskolläraryr utbildning få möjlighet att besvara frågorna. Sammanlagt så svarade 58 förskollärare, 26st i T-kommun och 32st i S-kommun, vilket ger en svarsprocent på 40 %. Förskolorna valdes ut slumpmässigt genom att alla förskolors namn i de båda kommunerna skrevs upp på lappar och sedan drogs ur lådor, enkäterna riktade sig enbart till utbildade förskollärare då det ansågs att en viss begränsning behövde göras. Att valet föll på att låta förskollärare vara respondenter i stället för exempelvis barnskötare var att utbildningsnivån på förskollärarna i de flesta är högre. Ett följebrev (se bilaga 2) med information om sekretess, anonymitet samt information kring hur enkäten besvaras bifogades till

enkäten. Studiens deltagare informerades om att alla svar skulle komma att behandlas konfidentiellt samt endast användas till denna studie. De informerades också om att deras medverkan var helt frivillig och att de hade möjlighet att avbryta sin medverkan ända fram tills inlämning av det färdiga arbetet. Ingen av respondenterna hörde dock av sig för att avbryta sin medverkan. I följebrevet informerades även om att alla deltagare har möjlighet att få ta del av det färdiga arbetet och deltagarna ombads då att ta kontakt med någon av studenterna vars kontaktinformation fanns med i brevet. Enkäterna numrerades och deltagarna informerades om att endast de själva kände till vilket nummer de hade på sin enkät och uppmanades att anteckna numret och spara det i händelse av att de önskade avbryta sin medverkan. Undersökarna kunde då leta upp rätt enkät och förstöra den. Deltagarna fick inte fylla i namn, personnummer eller liknande personuppgifter eftersom det var irrelevant för undersökningens syfte.

4.3 Förberedelser inför enkätutdelning

Inför enkätutdelningen kontaktades samtliga förskolechefer i de medverkade förskolorna för att informeras om undersökningen samt för att få ett muntligt samtycke till att enkäterna skulle delas ut i chefernas förskolor. Alla förskolechefer var positiva till att deras anställda skulle få medverka i studien och flera av dem tackade ja till att ta del av det färdiga arbetet. Alla förskolechefer samt förskollärare som önskat ta del av det färdiga arbetet har lämnat sin mailadress och namn och mailadress har sparats i ett särskilt dokument för detta ändamål. Samtliga förskolor kontaktades också innan enkätutdelningen för en kort information om studien samt information om vilken dag enkäten skulle delas ut.

Undersökarna tog också upp eventuella önskemål om särskild tidpunkt för utdelning. På tre förskolor fanns det ett önskemål om att få enkäten via mail istället för pappersformat vilket undersökarna tog hänsyn till.

4.4 Insamling av enkäterna

Enkäterna delades ut onsdagen den 30 september och deltagarna hade därefter 3 veckor på sig att fylla i dem, till fredagen den 23 oktober. De deltagande förskolorna blev uppringa för en påminnelse av insamlingsdatumet ett par dagar innan. Dock fick inte undersökarna tag på personal i samtliga förskolor.

4.5 Bearbetning av det insamlade materialet

När enkäterna samlats in så slogs alla enkäter tillsammans i respektive kommun för att det inte skulle kunna vara möjligt att urskilja från vilken förskola enkäterna kom ifrån. Alla enkäterna lästes noggrant igenom innan en sammanställning av de olika svaren startades. Sammanställningen gjordes i form av diagram och uträkningar i procent av hur många av förskollärarna som svarat på ett visst sätt på de olika frågorna. Enkätfrågornas namn kom att bli överskriften på respektive resultatöverskrift. Enkäterna har lästs igenom ett flertal gånger och undersökarna har gått tillbaka och jämfört svaren för att få en större inblick. Vissa svar på senare frågor i enkäten så som om förskollärarna uppmärksammar barnens modersmål i den dagliga verksamheten blir exempelvis mindre intressant om de förskollärare som svarat nej på den frågan inte har

några barn med annat modersmål än svenska i sin barngrupp. Enkätsvaren har därför gått igenom gång på gång och jämförts.

5. Resultat & Analys

5.1 Resultat

I detta kapitel kommer resultatet från enkäterna presenteras, i den löpande texten är kommunerna sammanslagna medan det i diagrammen går att urskilja vilken kommun som har svarat på vilket sätt, detta för att urskilja hur det ser ut i de olika kommunerna var för sig. I detta avsnitt kommer kommunerna att benämnas som S-kommun och T-kommun för att kunna särskilja kommunerna åt på ett enkelt sätt. I S-kommun har 32 förskollärare deltagit i studien och i T-kommun har 26 förskollärare deltagit i studien. Resultatet kommer också att analyseras och ställas mot studiens syfte.

5.1.1 Hur förskollärarna går tillväga om en förälder efterfrågar modersmålsstöd

I de undersökta förskolorna så har 47 av 58 förskollärare barn med annat modersmål än svenska i sina barngrupper.

Sju av 32 förskollärare i S-kommun anser sig ha tillräckligt med kunskap för att kunna ge föräldrarna information direkt om vilket modersmålsstöd de kan erbjuda utan att först ta kontakt med förskolechef eller rektor, alla 7 förskollärare har barn med annat modersmål i sina barngrupper.

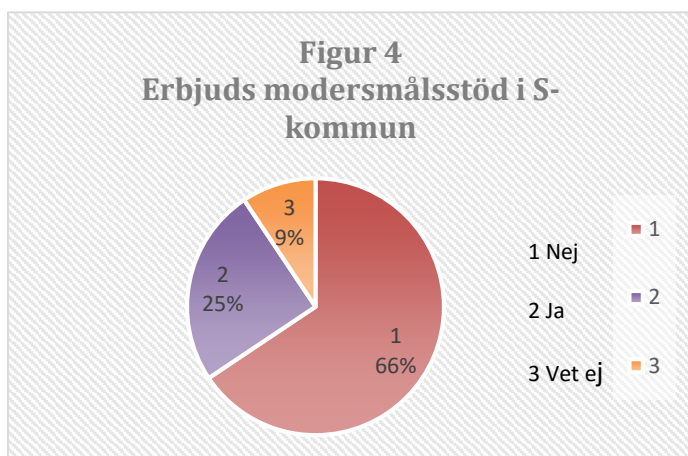
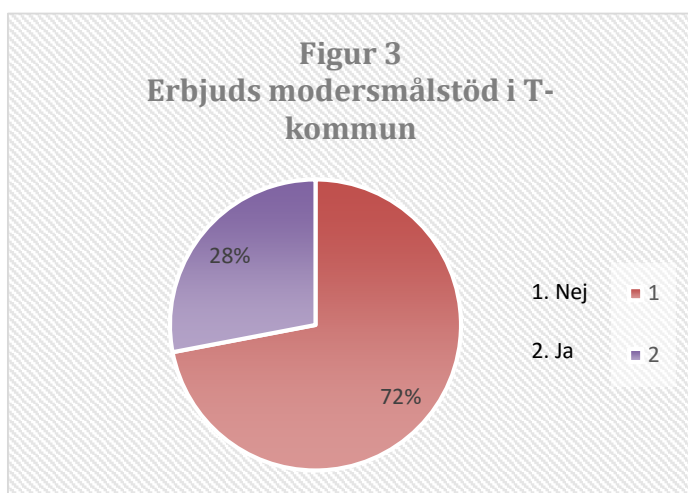
I T-kommun finns det en av 26 förskollärare som kan informera föräldrarna om vilket modersmålsstöd som kan erbjudas utan att behöva fråga förskolechef eller rektor.

I S-kommun har resterande 25 av 32 förskollärare svarat att de måste kontakta förskolechefer eller rektorer innan de kan informera föräldrarna om vilket modersmålsstöd som finns. Av dessa har 17 förskollärare barn med annat modersmål i sina grupper medan resterande åtta förskollärare inte har barn med annat modersmål i sina barngrupper.

I T-kommun har 24 förskollärare svarat att de måste föra frågan vidare till förskolechef eller rektor, av dessa så har 22 förskollärare barn med annat modersmål än svenska i sina barngrupper, fyra förskollärare har inga barn med annat modersmål i sina grupper. En förskollärare har svarat att hon stödjer önskemålet från föräldrarna, förskolläraren har inga barn med annat modersmål i sin barngrupp.

5.1.2 Erbjuds modersmålsstöd och i vilka språk

I T-kommun har 28 % av förskollärarna angett att de erbjuder modersmålsstöd och då endast i finska, detta kan ses i figur 3. I S-kommun är motsvarande siffra 25 % men stödet finns att få i flera olika språk (se figur 4). Resterande har svarat ”nej” eller ”vet ej” på frågan. I T-kommun finns bara finska att tillgå som modersmålsstöd. I S-kommun erbjuder vissa förskolor arabiska, somaliska, tigrinja, finska, ambariska mfl. och stödet ges då av språkassistenter.

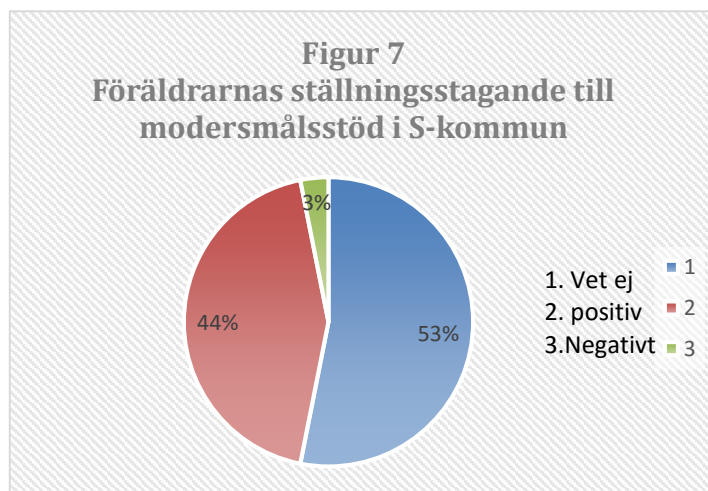
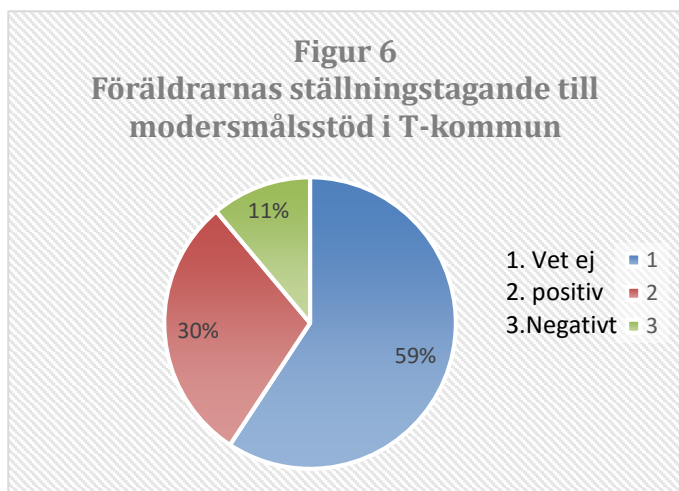
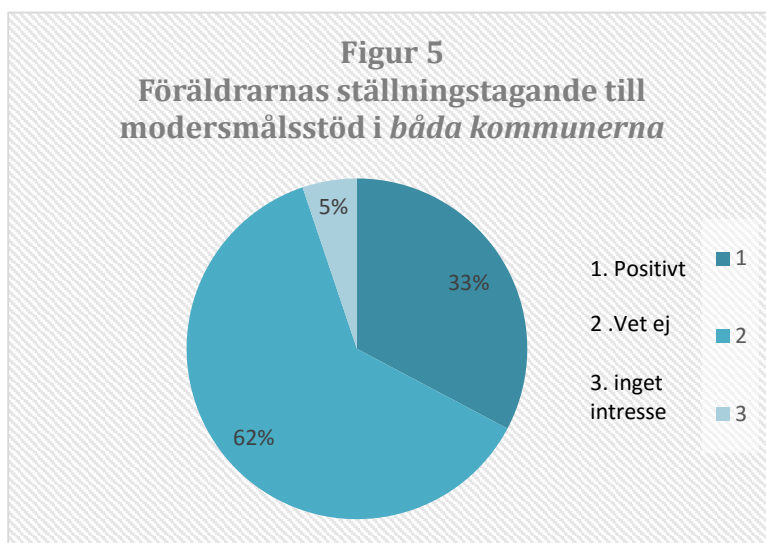
5.1.3 Hur förskollärarna hanterar modersmålsstödsefterfrågan

Den stora majoriteten, 44 stycken, 76 % av alla deltagare, har svarat att de på frågan om förskolan kan erbjuda modersmålsstöd tar frågan vidare till rektor eller förskolechef. Två förskollärare skulle ta frågan längre och informerat om att de bland annat kontaktar kommunens modersmålspedagog direkt utan mellanhand. En förskollärare informerar om att modersmålsstöd finns samt i vilka språk och ytterligare en förskollärare använder

sig av websidan "Bollplanket" där kommunens förskollärare kan bolla idéer och funderingar med varandra. Övriga 10 förskollärare har valt att lämna frågan blank eller svarat att de inte vet.

5.1.4 Föräldrarnas ställningstagande till modersmålsstöd enligt förskollärare

På frågan: "Hur brukar föräldrarna ställa sig till eventuellt erbjudet modersmålsstöd enligt förskollärarna?" (se figur 5) visar 33 % av enkätsvaren från förskollärarna att föräldrarna är positiva till erbjudet modersmålsstöd. 62 % av de tillfrågade svarade "vet ej" på frågan, varför de inte vet anges inte. 5 % menar att föräldrarna inte visar något intresse. Ett av svaren under kategorin på 5 % har utvecklat sitt svar och menar att föräldrarna vill att barnen ska tala svenska och inte sitt modersmål på förskolan. Uppdelat på kommuner visar undersökningen att i T-kommun (se figur 6) anser 30 % av förskollärarna att föräldrarna är positiva till erbjudet modersmålsstöd, 11 % anser att föräldrarna är negativa. Resterande 59 % har svarat "vet ej" eller har lämnat svaret blankt. I S-kommun upplever 44 % av förskollärarna att föräldrarna är positiva till erbjudet modersmålsstöd (se figur 7). 3 % upplever att föräldrarna ställer sig negativa till stödet och 53 % svarar "vet ej" eller lämnar inget svar på frågan.

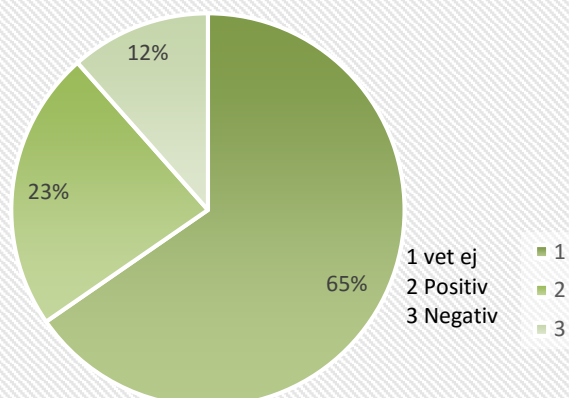

5.1.5 Hur förskollärarna uppfattar föräldrarnas ställningstagande

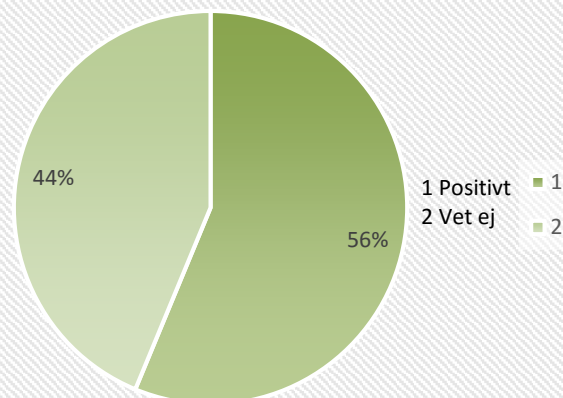
På frågan vad förskollärarnas uppfattning om föräldrarnas ställningstagande till modersmålsstöd är svarade 35 stycken, 62 % ”vet ej”. De flesta av dessa förskollärare har också svarat att modersmålsstöd inte erbjuds på den förskola de arbetar på alternativt att de aldrig fått frågan om förskolan kan erbjuda modersmålsstöd. En förskollärare i S-kommun och en förskollärare i T-kommun har motiverat sitt svar med att föräldrarna kanske inte känner till att deras barn faktiskt har rätt till stödet, båda respondenterna har uppgett att de har barn med annat modersmål än svenska.

Förskolläraren i S-kommun har svarat att deras förskola inte erbjuder modersmålsstöd, förskolläraren i T-kommun har svarat att de endast erbjuder modersmålsstöd i finska. 19 stycken, 33 % av de tillfrågade har svarat att de uppfattar föräldrarna som positiva till erbjudet modersmålsstöd. Två av förskollärarna i S-kommun beskriver att de alltid förklarar vikten av modersmålsstöd för föräldrarna. De förklarar att barnets språkutveckling gynnas på både svenska och modersmålet i de fall barnet får modersmålsstöd. I T-kommun så svarade tre av förskollärarna att föräldrarna inte har något intresse av modersmålsstöd i förskolan.

Figur 9
Uppfattat ställningstagande från föräldrarna håll i T-kommun

Figur 8
Uppfattat ställningstagande från föräldrarna håll i S-kommun

5.1.6 Modersmålsstöd via kommunen

12 stycken av deltagarna från T-kommun har svarat att det stöd som finns att tillgå från kommunens sida är modersmålsstöd i finska, detta tack vare att staden är vänort med en kommun i Finland. 3 stycken tror även att det ska finnas modersmålsstöd för somaliska men de är inte helt säkra. En av förskollärarna använder sig gärna av bollplanket (webbplats) där det finns tips och idéer om hur arbetet med modersmålsstöd kan gå tillväga. 4 förskollärare anser att det inte finns något modersmålsstöd från kommunen alls och att de är dåligt insatta. 2 stycken får hjälp med modersmålsstöd i form av appar. 7 stycken av deltagarna har svarat att de inte vet vad kommunen tillhandahåller. I S-kommun har majoriteten av förskollärarna, 20 stycken, svarat att de inte vet vilket modersmålsstöd som erbjuds från kommunens sida alternativet lämnat ett blankt svar. Flera av dessa motiverar svaren med att modersmålsstöd inte är aktuellt på förskolan då de inte har barn med andra modersmål än svenska inskrivna. Resterande förskollärare, 12 stycken, har beskrivit hur de får hjälp av språkassistenter som är ett kommunalt initiativ och ett samarbete mellan CFL, Centrum för flexibelt lärande där det bedrivs bland annat SFI samt vissa av kommunens förskolor. Det finns för närvarande 15 stycken språkassistenter som kombinerar teorin i SFI med praktik i kommunens förskolor där de agerar spetskompetens och utmanar barnen i deras modersmål.

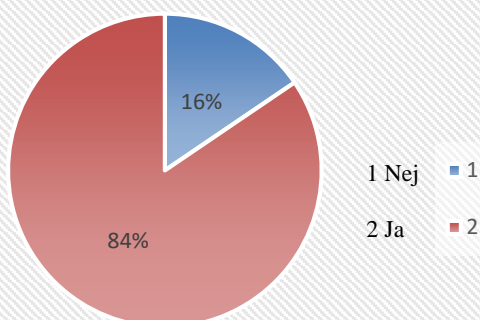
5.1.7 Uppmärksammas modersmålet även om det inte efterfrågas

I båda kommunerna arbetar sammanlagt 29 % av deltagande förskollärare i barngrupper där det inte förekommer barn med annat modersmål än svenska, 5 förskollärare i T-kommun och 8 förskollärare i S-kommun. Trots att de förskollärarna i dagsläget inte har barn med annat modersmål än svenska, så ser förskollärarna det som en självklarhet att ge barnen ett stöd i förskolan. Resterande 71 % av förskollärarna, 25 stycken i T-kommun och 49 stycken i S-kommun har barn med annat modersmål än svenska i sina grupper. När det kommer till frågan om förskollärarna uppmärksammar de andra modersmålen som inte är svenska så svarar en förskollärare i T-kommun nej (se figur 11) trots att det finns barn som har annat modersmål än svenska i barngruppen. Resterande 96 % svara att de på något sätt uppmärksammar modersmålen även om det inte efterfrågas, även de fem förskollärarna som inte har barn med annat modersmål än svenska har svarat att de försöker uppmärksamma barn med annat modersmål än svenska.

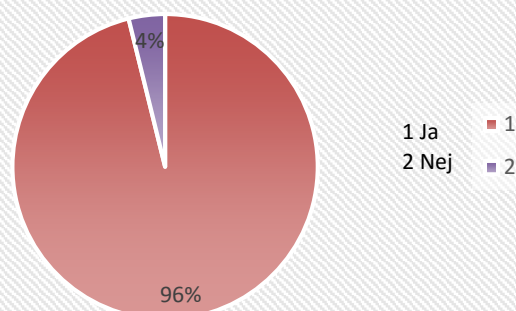
I S-kommun så har nio av förskollärarna svarat nej (se figur 10), de uppmärksammar inte andra modersmål än svenska, då har fem av förskollärarna angett att de har barn med annat modersmål än svenska i sin barngrupp, de resterande 23 förskollärarna har svarat att de försöker uppmärksamma andra modersmål än svenska. En av förskollärarna som angett att de inte uppmärksammar annat modersmål än svenska även om det finns barn med annat modersmål i barngruppen har även tidigare svarat att föräldrarna kanske inte vet om att de har rätt till modersmålsstöd.

Av de förskollärarna som svarat nej på frågan om de uppmärksammar barnens modersmål har ingen motiverat varför de inte uppmärksammar modersmålen.

Figur 10
Uppmärksammar förskollärarna barnens modersmål i S-kommun

Figur 11
Uppmärksammar förskollärarna barnens modersmål i T-kommun

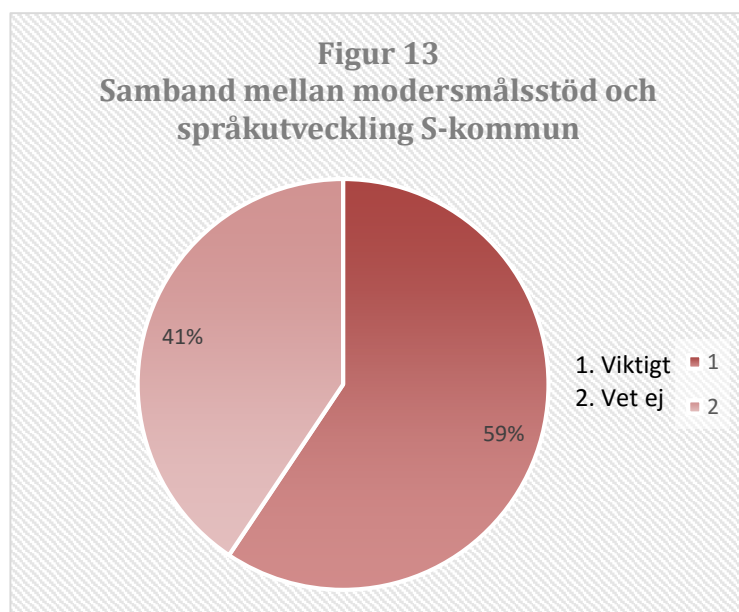
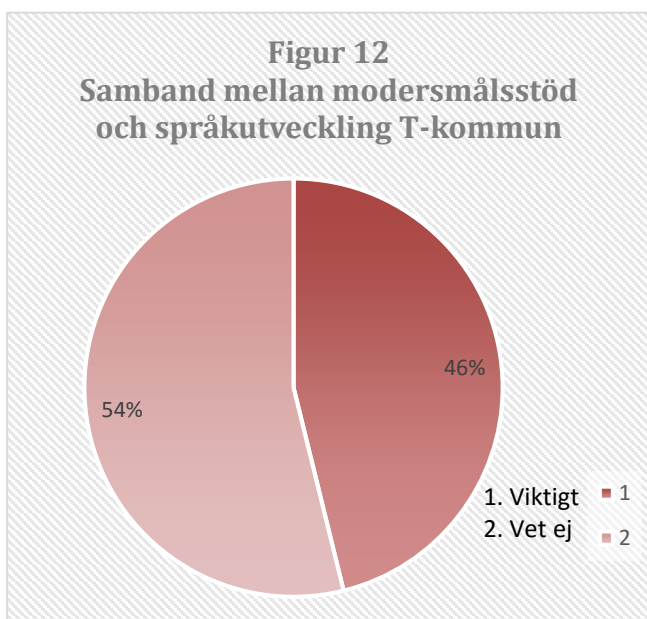

5.1.8 Hur förskollärarna arbetar med modersmålen på eget initiativ

Ett vanligt förekommande arbetssätt enligt enkätundersökningen är att förskollärarna använder sig av iPad och datorer för att uppmärksamma barnets modersmål. iPaden används för rena språkprogram samt för att lyssna på sagor på modersmålet. En förskola använder sig av program från UR som de visar på tv/dator. Många lånar också böcker på barnens modersmål. En förskollärare beskriver hur de brukar lyssna på musik som härstammar från barnets hemland. En stor grupp har svarat att de lär sig några enkla ord och fraser på barnets språk. Några av dessa pekar på vikten av att upprepa ett ord på båda språken för att gynna barnens språkutveckling. En förskola i T-kommun använder sig av drama för att uppmärksamma modersmålen. De "reser" till barnets hemland och där får barnen lära sig något som de själva tycker är intressant. En förskollärare berättar också hur de skriver barnens namn på arabiska och svenska. Att vara nyfiken och öppen för barnets språk är också ett arbetssätt som används. Många tränar på att räkna på olika språk. Ett annat exempel på att arbeta med modersmålet är att sätta upp bilder av föremål på väggen i förskolan och skriva benämningen både på svenska samt barnets modersmål. Ett flertal tar hjälp av föräldrarna. De frågar om familjens kultur, om olika maträtter, hur man uttalar vissa fraser och liknande. Flera av förskollärarna trycker på vikten av att tala med föräldrarna om att de ska använda modersmålet i hemmet då ett välutvecklat modersmål stödjer barnet i sin inläring av svenska. En förskola har tagit hjälpen från föräldrar ett steg längre och låter föräldrarna medverka i den dagliga verksamheten genom att läsa sagor och sjunga sånger på modersmålet. Det tas också upp exempel på att lappar som skickas med barnen hem skrivs både på svenska samt barnets modersmål för att försöka hålla en god kommunikation mellan förskolan och familjen. Två av förskollärarna tar hjälp av barnen på så vis att de låter barnen berätta om olika saker på sitt språk inför barngruppen. En förskola uppmärksammar också de olika kultureernas högtidsdagar. Flaggaffischer, jordglobar, flaggspel, dockor med olika nationaliteter och liknande är också populära hjälpmedel.

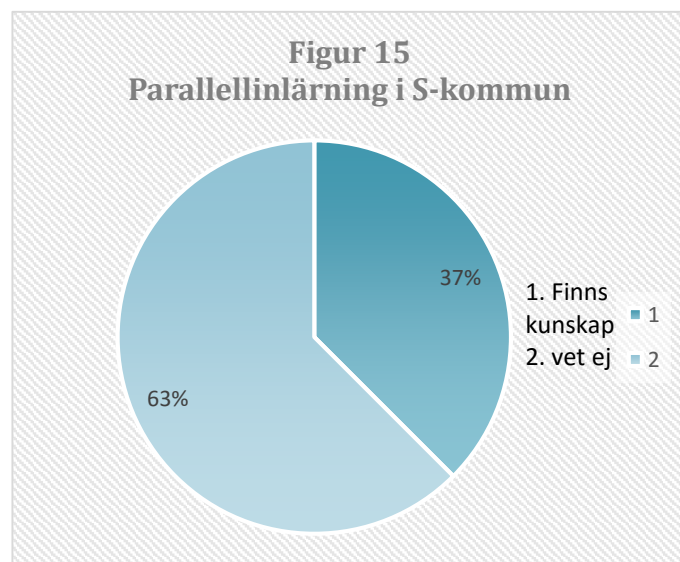
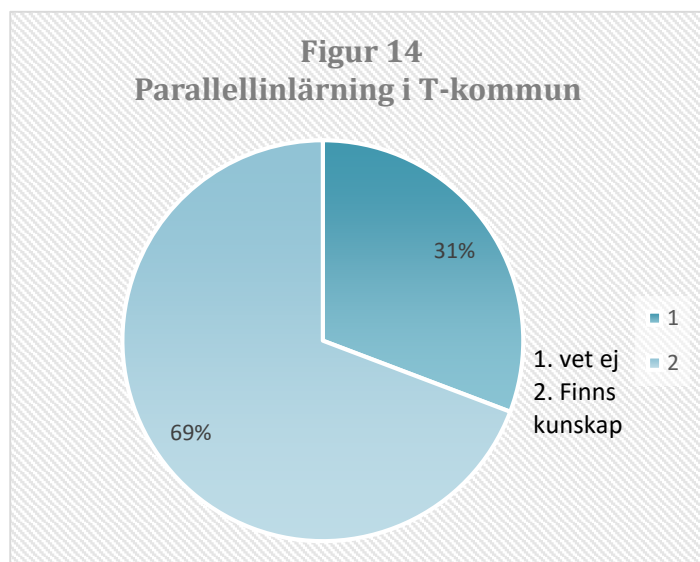
5.1.9 Samband mellan modersmålsstöd och språkutveckling

På frågan ”Vilket samband ser du mellan modersmålsstöd och barnens språkutveckling?” svarar 27 stycken, 47 % av förskollärarna antingen blankt eller att de inte vet vilken påverkan som modersmålsstödet kan ha på barnens fortsatta språkutveckling och inläring av ett andra språk så som svenska. 31 stycken, 53 % är positiva och de flesta motiverar sitt svar med att det är av största vikt att barnen har ett välutvecklat modersmål för att kunna lära sig svenska. Delas resultatet upp per kommun ser 46 % av förskollärarna i T-kommun ett positivt samband mellan modersmålsstöd och språkutveckling samtidigt som resterande 47 % inte vet eller har någon uppfattning (se figur 12). I S-kommun är motsvarande siffror 59 % som ser ett positivt samband samt 41 % som inte vet eller har någon uppfattning (se figur 13). Många hänvisar till forskning som tyder på detta och andra talar utifrån egna erfarenheter. En förskollärare menar att ett välutvecklat modersmål ligger till grunden för att barnet ska känna att det har en identitet. En förskollärare menar att man måste prata med föräldrarna om vikten av att de själva talar modersmålet med barnet. Att få modersmålsundervisning gör också att barnet får en bättre självkänsla berättar en förskollärare.

5.1.10 Parallellinläring

Parallellinläring är ett av många sätt för att barnen ska kunna tillgodose både sitt modersmål och det nya språket. I undersökningen så har 28 (8st i T-kommun och 20st i S-kommun) förskollärare skrivit att de inte visste vad parallellinläring var för något, samtidigt som det var 30 (18 i T-kommun och 12 i S-kommun) förskollärare som på något sätt visste eller anade sig till innebörden av parallellinläring. Svaren i kommunerna skiljde sig markant. I T-kommun ansåg sig 69 % av alla förskollärare kunna redogöra för vad parallellinläring innebar (se figur 14) jämfört med S-kommuns 37 % (se figur 15). Några åsikter kring parallellinläring var bland annat att det gynnar barnen i deras språkutveckling, att barnen ska prata på sitt modersmål och samtidigt lära sig svenska. Barnen stärker sitt andra språk genom att använda sitt modersmål och på så vis så går andraspråkets språkinläring snabbare. En förskollärares erfarenhet var att barnen är snabba på att snappa upp vilket språk som används till vilken person. Många av förskollärarna ansåg att barnen har lätt att växla mellan de olika språken samt kunna särskilja dem. Vissa förskollärare har uppmärksammat att barn med annat modersmål än svenska kan vara lite senare i sin språkutveckling då de lär sig två språk samtidigt. Deras erfarenhet säger däremot att de barnen kommer komma igång med båda språken och att det med tiden inte är någon skillnad språkmässigt mellan en-och tvåspråkiga barn.

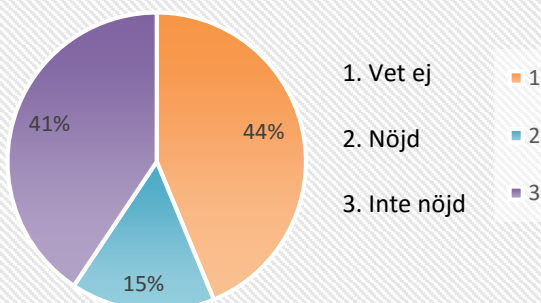

5.1.11 Synpunkter på erbjudet modersmålsstöd

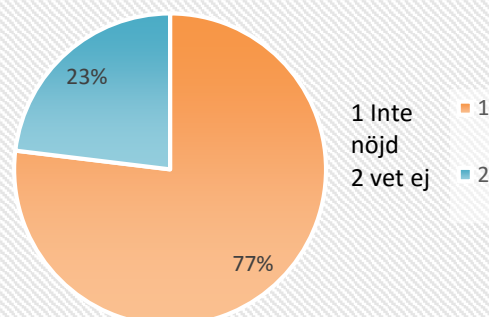
Av alla 58 deltagande förskollärare så har 19 stycken, 33 % svarat att de inte vet eller lämnat frågan om de har några synpunkter på erbjudet modersmålsstöd blank (se figur 16 och 17). Många av förskollärarna arbetar i barngrupper som inte har barn med annat

modersmål än svenska, av dessa så är det 4 i T-kommun och 7 i S-kommun som har svarat att de inte har några synpunkter på det erbjudna modersmålsstödet. 5 stycken, 9 % i S-kommun av förskollärarna är helt positiva till det stöd som erbjuds. Den stora majoriteten, 34 stycken, 59 % 17 personer i T-kommun och 13 personer i S-kommun av deltagande förskollärare är missnöjda med det modersmålsstöd som erbjuds. Några av dessa saknar en del språk som de har efterfrågat så som kurdiska, somaliska och persiska. Många efterfrågar tekniskt stöd i form av specialanpassade applikationer till iPad där exempelvis funktioner så som sagor, ordförrådsutveckling samt bilder skulle finnas. Något som också efterfrågas är vidareutbildning inom modersmål då Sverige får allt fler barn med annat modersmål än svenska och många av förskollärarna har en äldre utbildning från en tid då dessa barn inte alls var lika vanligt förekommande. Flera av förskollärarna saknar tydliga rutiner för hur de ska hantera de asylsökande barn som kommer till förskolan. De anser att allt hänger på arbetslaget och att de tillsammans får sätta upp en plan som de tror kommer att passa dessa barn, detta trots att de inte känner att de har rätt kompetens. En önskan är att någon som talar barnets språk skulle komma en gång i veckan för att läsa och sjunga på modersmålet. En förskollärare vet överhuvudtaget inte vad barn med andra modersmål har rätt till för stöd utan söker riktlinjer samt utbildning för att känna sig tryggare i detta. Ett önskemål är att barngrupper där det går många barn med andra modersmål ska hållas små. Denne förskollärare anser inte att arbetslaget hinner med vare sig dessa barn eller att försöka nå målen med övriga barn i gruppen. Ett annat problem som tas upp är inskolningsprocessen. En förskollärare berättar att de efterfrågat tolk vid inskolningar men fått avslag. För att kommunicera med föräldrarna har arbetslaget istället fått använda sig av Google translate.

Figur 16
Synpunkter på det modersmålsstöd som erbjuds i S-kommun

Figur 17
Synpunkter på det modersmålsstöd som erbjuds i T-kommun

5.2 Analys

Enkätstudiens resultat visar att drygt en fjärdedel av de deltagande förskollärarnas arbetsplatser erbjuder någon form av modersmålsstöd. I Skollagen står det att läsa följande ”10 § Förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.” (Skollagen kapitel 8, 10§). Drygt tre fjärdedelar av förskollärarna anser att de inte har tillräckligt med vetskap för att kunna hantera frågor som uppkommer kring modersmålsstöd i direkt kontakt med familjer som efterfrågar stödet. De väljer istället att ta frågan vidare till rektorer eller förskolechefer. Ett fåtal av förskollärarna kontaktar kommunens modersmålspedagog utan att först kontakta chefer eller rektorer, alternativt informeras föräldrarna om vilket modersmålsstöd som tills att tillgå. När det efterfrågas hur förskollärarna uppfattar föräldrarnas inställning till modersmålsstöd i förskolan visar enkätstudien att en 5% av förskollärarna har uppfattningen om att föräldrarna vill att barnen endast ska tala svenska på förskolan utan inblandning av modersmålsstöd, forskningen visar att ett sådant beslut inte gynnar barnens hela språkutveckling (Cable et al., 2014). Även Läroplanen trycker på vikten av att barn med utländsk härkomst har större möjligheter att lära sig svenska om de samtidigt får stöd för att utveckla sitt modersmål (Skolverket, 2011). 36 stycken 62 % av förskollärarna svarade att de inte har någon uppfattning om föräldrarnas ställningstagande till erbjudet modersmålsstöd. Vid en jämförelse av förskollärarnas tidigare svar på enkäterna går det att se att förskollärare arbetar i förskolor där modersmålsstöd inte erbjuds, alternativt att de själva aldrig erbjuder barn med utländsk härkomst modersmålsstöd. Studien visar också att det finns förskollärare som tvivlar på att föräldrarna till barn med annat modersmål är medvetna om vilka rättigheter de har till modersmålsstöd. Enligt skollagen så ska förskolan medverka till att barn med annat modersmål ska få möjligheten att utveckla både det svenska språket samt modersmålet (Skollagen kapitel 8, 10§). En del av förskollärarna nämner för föräldrarna vikten av modersmålsstöd för att barnen ska utvecklas språkligt i både modersmålet samt svenskan vilket även Cable et al. (2014) kommit fram till i sin forskning.

Förskollärarna i T-kommun har olika uppfattningar kring det kommunala modersmålsstöd som finns att tillgå. Ungefär en tredjedel uppger att kommunen tillhandahåller modersmålsstöd i finska, några vet inte alls vilket stöd som finns och övriga har tagit upp stöd så som applikationer, webplatser och liknande vilket inte ingår i det kommunala stödet. I S-kommun har majoriteten av förskollärarna uppgett att de inte vet vilket stöd som finns. Ungefär en tredjedel beskriver hur de arbetar med språkassistenter i förskolan.

Majoriteten av förskollärarna saknar modersmålsstöd från kommunens sida men har svarat att de själva försöker att uppmärksamma barnen i den dagliga verksamheten. De kommer med ett flertal tips på hur man kan arbeta med modersmål. Arbetssätt som tas upp är bland annat: iPad med tillhörande applikationer, sånger, ramsor och sagor på modersmålet, att lära sig ord och fraser på barnens språk, räkna på olika språk, sätta upp bilder med både den svenska benämningen samt modersmålet, ta hjälp av barnens föräldrar och så vidare.

Det är bevisat i aktuell forskning att ett bra utvecklat modersmål ger bättre språkfärdigheter i ett andra språk och personen kan då även nå en högre språklig nivå i det akademiska språket (Cable et al., 2014). Forskning har visat att barn med två språk har lättare att ta till sig ytterligare ett språk och att de lär sig språken snabbare än enspråkiga barn (Arnberg, 2004). 28 av 58 respondenter har svarat att de inte vet vad

parallellinläring är för något. Övriga visar på goda kunskaper och förskollärarna har egna, positiva erfarenheter av parallellinläring. De tar upp exempel så som att deras erfarenhet tyder på att barnens språkutveckling gynnas av parallellinläring, att dessa barn blir snabba på att skilja på de språk de lär sig och vet vilket språk de ska tala till vilken person och så vidare. Kultii (2014) anser att det bästa sättet att ge barnen samma förutsättning är att redan i förskolan stödja flerspråkiga barn och deras språkliga utveckling, detta borde främst ske genom mycket verbal kommunikation. Myndigheten för skolutveckling (2007) menar att inläring av ett andraspråk underlättas om barnet har ett bra utvecklat modersmål, detta i och med att språk- och begreppsutvecklingen sker parallellt med varandra (Myndigheten för skolutveckling, 2007).

Respondenterna har många åsikter kring det modersmålsstöd som erbjuds i kommunerna. Majoriteten är mycket missnöjd med kommunens stöd och ger konkreta förslag på vad de saknar och vad som skulle kunna förbättras. De anser sig inte ha verktyg från kommunens sida för att kunna arbeta som de vill med de barn som har ett annat modersmål än svenska.

6. Diskussion och Slutsats

6.1 Resultatdiskussion

6.1.1 Finns det modersmålsstöd i kommunen och i vilka språk.

Studien visar att den stora majoriteten av förskollärarna är missnöjda eller har svarat att de inte har någon uppfattning av det modersmålsstöd som erbjuds. Detta gäller både T och S-kommun. Många respondenter anser sig inte ha kunskap och erfarenhet nog för att stödja de barn som talar ett annat modersmål än svenska. Enkätundersökningen visar att ett visst modersmålsstöd finns i de undersökta kommunerna. I T-kommun erbjuder 28 % av förskolorna modersmålsstöd och då bara i finska, i S-kommun finns stödet att få i 25 % av kommunens förskolor och då i språken arabiska, somaliska, tigrinja, finska, tegrena, ambariska, med flera. Stödet ges då av språkassistenter som är SFI-studenter som utför praktik runt om i kommunens förskolor. I studien kan vi se att det finns förskollärare som har barn med andra modersmål än svenska i sina barngrupper men att dessa barn varken har tillgång till modersmålsstöd eller har förskollärare som arbetar för att uppmärksamma barnens modersmål i den dagliga verksamheten. Vi anser att alla barn har rätt till någon form av modersmålsstöd och i de fall stödet inte erbjuds på den förskola barnen går på är det av största vikt att dessa barn har engagerade förskollärare som uppmärksammar deras modersmål på annat sätt.

6.1.2 Vet förskollärarna hur de ska gå tillväga för att erbjuda barnen stöd och hur de ska möta föräldrarna

Hela 76 % av respondenterna har svarat att om någon vårdnadshavare efterfrågar modersmålsstöd måste de ta frågan vidare till sin rektor eller förskolechef. Vi anser att den siffran är oroväckande hög och att det visar att förskollärarna inte anser sig ha kompetens och erfarenhet nog att beskriva för vårdnadshavarna vilket stöd som finns att erbjuda samt vad modersmålsstöd innebär i praktiken. Även här anser vi att vidareutbildning hos kommunernas förskollärare vore på sin plats för att de ska känna sig trygga i att informera föräldrarna.

Den här studien är inte tillräckligt stor för att kunna dra en slutsats som att vart fjärde barn numera talar ett annat modersmål. Enligt Benckert et al., (2013) så har vart femte barn i förskolan ett annat modersmål. Eftersom den här studien enbart utgår ifrån vad 58 förskollärare har svarat i sina enkäter så går det inte att dra en sådan slutsats över hela landet. För att kunna få ett trovärdigt svar som möjligt så behövs det göras en större undersökning.

6.2 Metoddiskussion

6.2.1 Positivt med metoden

Metoden som användes i undersökningen visade sig ha både för och nackdelar. En stor fördel var att det gick att nå många respondenter under kort tid, det gjorde att undersökningen kunde breddas. Det var även en av orsakerna till varför enbart förskollärare valdes ut för undersökningen för att det inte skulle bli en allt för bred undersökning, vi antog även att förskollärare skulle vara väl förtrogna med läroplanen och dess strävansmål.

En annan positiv egenskap som vi märkte med enkäter var att det var enkelt att överskåda vilka svar som angetts, det var enkelt att navigera mellan alla enkäter och på så vis kategorisera alla svar snabbt och intensivt, men ändå noggrant. Det viktigaste förarbetet med enkäterna var att kunna utforma så bra frågor som möjligt för att få ut de svar som behövdes för att kunna nå ett bra resultat som sedan skulle komma att ge ett bra svar på frågeställningarna samt följa studiens syfte. En del av frågorna var ledande i enkäten, men de flesta frågorna försökte vi utforma så det inte skulle bli ja/nej-svar på frågorna. Eftersom mycket fokus lades ner på att utforma frågorna så tog det lite längre tid än vi räknat med att få ut enkäterna till respondenterna.

Det sättet som vi gjorde urvalet på är vi väldigt nöjda med, när vi hade samlat in alla enkäter och slagit samman dem kommunvis så kunde vi inte längre urskilja från vilken förskola vilka enkäter kom utan det fanns bara siffror som vi inte kunde relatera till. Även namnlottdragningen gjorde att det urvalet blev mer slumpmässigt.

6.1.2 Negativt med metoden

Det största problemet med enkät som undersökningsmetod är det stora bortfallet av respondenter. Detta trots en påminnelse om att slutdatumet började närma sig. Även möjligheten att kunna ställa följdfrågor saknades några gånger när enkäterna gick igenom, det var flera svar som var otydliga och konstigt formulerade där det hade behövts kompletteringar.

En annan stor nackdel med enkäter är att de förskolor som har ett stort arbete med modersmålsstöd visade mer intresse och svarsantalet var större bland dessa förskolor, medan de förskolor som inte hade barn med annat modersmål inte visade lika stort intresse och svarsantalet minskade.

Även samarbetet mellan förskollärarna gjorde att det kunde bli fel vilket påverkade svarsprocenten markant, en förskollärare sa vid insamlingen av enkäterna att de båda kollegorna skulle ha svarat på frågorna lika så då avstod en av dem från att fylla i sin enkät.

En ytterligare nackdel som vi först kom att tänka på när vi skrev resultatet var att någon av våra respondenter kunde dra sig ur undersökningen precis vilken dag som helst och det skulle betyda att hela vår resultatdel skulle komma att behöva göras om med tanke på att statistiksiffrorna inte skulle komma att stämma. Deltagarna har all rätt att dra sig ur, vilket innebär att vi fick ha det i åtanke när vi skrev resultatet.

Med tanke på att svarsprocenten blev så låg som 40 % så hade vi behövt dela ut fler enkäter för att få en bredare grund och en mer trovärdig studie.

I och med att enkäterna var helt anonyma så visste vi varken vilken förskola eller i vilken barngrupp respondenten arbetade i och därmed kunde vissa av respondenterna arbeta i samma barngrupp. Därmed kunde vi inte göra vissa uträkningar vad gällde barnantal och liknande.

6.2.3 Slutord

I enkäterna har vi fått in mängder av inspirerande tips på hur man kan arbeta med modersmål i den dagliga verksamheten och vi hoppas att de som kommer att ta del av det färdiga arbetet tar till sig av dessa tips och för dem vidare till sina kollegor. Invandringen till Sverige ökar (Migrationsverket, 2015) men många förskollärare har fortfarande barngrupper utan barn av annan härkomst vilket kan innebära att de saknar erfarenhet av att arbeta med modersmål. Vi anser att det är av stor vikt att dessa förskollärare får stöd av sin arbetsgivare och om möjligt vidareutbildning för att kunna möta dessa barn på bästa sätt.

6.3 Förslag till fortsatt forskning

Då den här studien enbart omfattar två kommuner så skulle det vara intressant att utöka studiens omfattning med fler kommuner, inte enbart för att se vilka förutsättningar som ges förskollärare i form av kommunalt stöd i modersmålsfrågan, utan även för att kunna ge konkreta idéer om hur andra förskolor arbetar för att ge barn med annat modersmål ett stöd i den dagliga verksamheten. Det skulle även vara intressant att se om förskollärare överlag måste ta frågan om modersmålsstöd vidare till högre instans.

Referenslista

- Arnberg, L. (2004). *Så blir barn tvåspråkiga*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Baker, C. (1996). *Barnets väg till tvåspråkighet*. Uppsala: Förlaget Påfågeln.
- Benckert, S. Håland, P. Wallin, K. (2013) *Flera språk i förskolan – teori och praktik*. Myndigheten för skolutveckling: Stockholm.
- Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.
- Cable, C., Drury, R. & Robertson, R. H. (2014). Silencing bilingualism: a day in a life of a bilingual practitioner *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 2014 Vol. 17, (5), 610–623.
<http://dx.doi.org/10.1080/13670050.2013.864252>.
- Franzén, A. Hjalmarsson, M. Löfdahl, A. (Red.). (2014) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber.
- Galeano, R. (2011) Scaffolding Productive Language Skills through Sociodramatic Play, *American Journal of Play*, volym3 (n3) p-324-355 Win 2011. 32 pp.
- Gort, M. & Sembiente, S. F. (2015). Navigating Hybridized Language Learning Spaces Through Translanguaging Pedagogy: Dual Language Preschool Teachers' Languaging Practices in Support of Emergent Bilingual Children's Performance of Academic Discourse *International Multilingual Research Journal*, (9): 7– 25.
<http://dx.doi.org/10.1080/19313152.2014.981775>.
- Harding, E., Riley, P. (1993). Den tvåspråkiga familjen. *Uppsala: Förlaget Påfågeln*.
Jensen, J.V. (1962). *Effects of Childhood Bilingualism. Elementary English*.
Vol. 39, (2) (FEBRUARY, 1962), pp. 132-143.
- Kultii, A. (2014). *Flerspråkiga barns villkor i förskolan*. Stockholm: Liber.
- Ladberg, G. (2003) *Barn med flera språk*. Stockholm: Liber.
- Läraryrket. (2013). *Språk & kommunikation i förskola och förskoleklass*. Stockholm: Läraryrket förlag.
- Löfdahl, A., Hjalmarsson, M., Franzén, K. (2014). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber.
- Migrationsinfo. (2015). *Statistik* Hämtad 2015-09-16 från

<http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik.html>

Migrationsverket. (2015). *Befolkningstillväxt*. Hämtad 2015-11-12 från <http://www.migrationsinfo.se/demografi/befolkningstillvaxt/>

SFS 2010:800. Skollag. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Skolinspektionen. (2010). *Språk- och kunskapsutveckling för barn och elever med annat modersmål än svenska*. Hämtad 2015-09-18 från <http://www.skolinspektionen.se/Documents/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2010/sprakutveckling-annat-modersmal/kvalgr-sprakutv-slutrapport.pdf>

Skolverket. (2011). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. (2., rev. uppl.) Stockholm: Skolverket.

UNICEF Sverige. (2009). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: UNICEF Sverige.

Bilaga 1

Hej,

Vi heter Sofie Axelsson och Steffi Geisler och är studenter vid Högskolan i Gävle och läser nu sista terminen på förskolläraryrket. Just nu skriver vi vårt examensarbete som kommer att behandla modersmålsstöd i förskolan och studien kommer att baseras på den enkät som vi har bifogat. Syftet med undersökningen är att se vilka förutsättningar och möjligheter förskollärare har i arbetet med barn med annat modersmål än svenska.

Enkäten är helt frivillig och du har möjlighet att avstå från medverkan tills dess att arbetet är färdigt. Du behöver inte lämna ditt namn eller andra personuppgifter.

Enkäterna kommer att behandlas konfidentiellt enligt forskningsetiska principer och de uppgifter som lämnas kommer endast att användas till detta examensarbete. Genom att fylla i och lämna in enkäten samtycker du till att uppgifterna får användas i vårt arbete. Vill du ta del av vår färdiga uppsats kan du kontakta någon av oss, telefonnummer finns längst ner i följebrevet.

Enkäterna är numrerade men det är bara du som fyller i enkäten som vet vilket nummer just du har. Anteckna numret och spar det i händelse av att du vill avbryta din medverkan. Kontakta då någon av oss så plockar vi ur enkäten med ditt nummer och förstör den.

Enkäten kommer att delas ut på totalt 20 förskolor i xxxxxxxxxxxx och xxxxxxxx kommun.

Insamling av enkäterna kommer att ske fredag den 23 oktober 2015. Har du frågor är du välkommen att kontakta oss.

Din medverkan är viktig för oss, tack på förhand

Sofie Axelsson, 07x-xxxxxxx

Steffi Geisler, 07x-xxxxxxx

Bilaga 2

Enkätundersökning

Om inte raderna räcker till, vänligen numrera och fortsätt ditt svar på det tomma, bifogade pappret.

1. Hur många barn har du i din barngrupp:-

2. Har du barn med annat modersmål än svenska i din barngrupp:_____

3. Om ja, hur många:_____

4. Erbjuds modersmålsstöd i den förskola du arbetar i:_____

5. Om ja, i vilka språk:_____

6. Vad gör du om en förälder efterfrågar modersmålsstöd:_____

7. Hur brukar föräldrarna ställa sig till eventuellt erbjudet modersmålsstöd:_____

8. Vilken är din uppfattning till föräldrarnas ställningstagande till modersmålsstödet: ____

9. Vilket modersmålsstöd erbjuds från kommunens sida: _____

10. Uppmärksammar du som förskollärare barnens modersmål även om det inte efterfrågas av föräldrar eller stöd tillhandahålls av kommunen?: _____

11. Om ja, ge exempel på hur du arbetar: _____

12. Vilket samband ser du mellan modersmålsstöd och barnens språkutveckling: _____

13. Vad vet du om parallellinlärning inom modersmål: _____

14. Är du nöjd med det modersmålsstöd som erbjuds i din förskola eller finns det något som du

saknar: _____

